

Oponentský posudek
na diplomovou práci Bc. Václava Valtra
Reprezentace krajiny v poesii středních a pozdních Tangů

Diplomant si klade za cíl v první řadě předestřít různé možnosti, jak je literární krajina využívána v básních vrcholného období čínské klasické poezie, a v návaznosti na to poukázat na širokém spektru úloh, kterou v nich může sehrávat, i na neostře hranice mezi jednotlivými funkcemi. Jádro předkládané diplomové práce tvoří rozbor vybraných básní několika významnějších autorů, kteří jsou tradičně spojováni s poměrně jasně vymezeným přístupem k „přírodě“. Podstatné jsou však také obecné terminologické a metodologické úvody.

Formálně práce odpovídá požadavkům na ni kladeným (až na příležitostné používání zjednodušených znaků, někdy v celé básni), citační aparát je používán správně a přiměřeným způsobem; seznam literatury ovšem nedodrží předepsaný styl. Je psána kultivovaným a čtivým jazykem (až na výjimky, jako je běžné užívání hovorového výrazu *polopatický, nahodit* apod.) a vyznačuje se jasnými a vesměs přesnými formulacemi. Autor se uspokojivě, byť nikoli s definitivní platností, zhostil ožehavé otázky, jak vytýčit předmět svých analýz, zejména s ohledem na nevyjasněný obsah pojmů *příroda a krajina*, stejně jako problému vzájemných vztahů mezi skutečnými krajinami a různými jejich kulturními a mentálními odrazy, které jako jediné bezprostředně figurují v literatuře. Vlastní rozbor jsou kompetentní a v rámci možností i s ohledem na účel citlivé, což se z větší části týká i překladů, které obecně nejsou vůbec triviální.

Provedení i závěry celkově působí přesvědčivě, ačkoli o některých jednotlivostech, a zejména pak o překladech, by bylo možno diskutovat. Bývalo by také možná záhodno zvolit přece jen sevřenější tvar s důslednějším uplatněním metodologických východisek, ačkoli autor otevřeně přiznává, že forma jakési ochutnávky či přehlídky je jeho záměrem. Stejně tak by bylo bývalo vhodné přísnější nastavení kritérií analýzy a aspoň základní formalizace, samozřejmě vedle vyčlenění základních „modů“. Ke konci práce přibývá překlepů, výpustek a dochází na některých místech k opakování myšlenek a formulací.

Práci hodnotím jako zdařilou, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

V Praze, 11. června 2019

Lukáš Zádrapa

Z jednotlivin k diskuzi:

Úvodní terminologické otázky jsou správně nastíněny, je však nutno upozornit na to, že slova *natura* a *fýsis* původně také neoznačovala „přírodu“ v dnešním nejběžnějším smyslu, a i od té doby, co získala i tento význam, byla stále silně mnohoznačná. Pokud jde o čínské slovo *tiān*, jeho nejklaštější užití ve smyslu „příroda“ se nachází ve spisu *Xúnzǐ* (v první řadě v kapitole *Tiānlùn*). Škoda pak chybějících odkazů na klasická pojednání týkající se vztahu přírody a kultury ve staré Číně (např. Elvin, Roetz).

Uvítal bych delší setrvání o pojmu *žánr*, vysvětlil jeho vymezení u zmiňovaných formalistů a strukturalistů a upozornil na případná úskalí. Osobně se mi ani nezdá, že by používání výrazu *námět* nějak výrazně prospělo k omezení „terminologického chaosu“.

Pokud jde o překlady, poměrně zhusta se stává, že se diplomant nedrží vlastní zásady věrnosti syntaktické a slovnědruhové skladbě originálu. Může to mít své odůvodnění, ale je-li tento přístup explicitně zdůrazněn, měl by být také dodržen a případně odchylky komentovány.

Vybraná místa z překladů:

sōngzǐ 松子: není ‚šiška‘, nýbrž ‚semínko‘, ‚piniový oříšek‘

huǒjìn 火禁: níže zmíněný ‚zákaz ohňů‘, nikoli ‚oheň je vyhaslý‘

niàn lí dú shāng bào 念離獨傷抱: velice nepravděpodobně ‚vzpomínám v odloučení a osamění, žal mě objímá‘ – porušení principu cézury + nepravděpodobná personifikace + vypuštěné zájmeno 1. osoby v předmětu

Héhàn yǒu qiūyì 河漢有秋意: znamená verš ‚pod Mléčnou drahou mám podzimní myšlenky‘ – když v jižním paláci (proč ‚jih paláce“?) se rodí ranní chlad?

xíng jǐng cháng jìliáo 形景長寂寥: nikoli ‚tělo a stín dorostli (sic!) do klidu‘, nýbrž ‚jsou stále osamělé‘; obecně *jìliáo* nikdy neznačí klid, nýbrž opuštěnost, osamělost, depresivní prázdnotu

shuí niàn zī xī yǒng 誰念茲夕永: v překladu se neodráží slovo *yǒng*

àirán hé xiǎo wù 藹然和曉霧: nerozumím, jak lze překládat ‚jezírka u pavilonů chladnou‘

xiāotiáo jí xīn hé 蕭條集新荷, *yīnyūn sàn gāo shù* 氤氳散高樹: *xiāotiáo* i *yīnyūn* jsou stavová slova a podle toho by měla být překládána; navíc *jí* je stejně jako paralelní *sàn* sloveso (antonymní), a podle toho musí být převedeno

shēnshān 深山: proč nemohou být ‚hluboké hory‘ místo ‚hlubokých horských lesů‘?

huǎnghū yóu zuìxiāng 恍惚游醉鄉, *xīyí zào xuánguān* 希夷造玄關: sloveso *zào* je paralelní s *yóu* a má tedy naprosto jasně svůj běžný význam ‚jít‘

rào lán xíng 繞闌行: spíš ‚chodit kolem plotu‘ – *rào* jako předložka, nikoli přívlastek k plotu

yìdé shān-zhōng qíng 意得山中情: *yìdé* paralelně s *jiàn cǐ*, čili jako přísudek, nikoli jako podmět; tj. ‚vzpomenou si na‘; stávající řešení navíc předpokládá nepravděpodobnou personifikaci vzpomínek

bái hú xiàng yuè háo shānfēng 白狐向月號山風, *qiū hán sǎo yún liú bìkōng* 秋寒掃雲留碧空: *xiàng* vzhledem k paralelnosti se *sǎo* je lepší chápat jako sloveso než jako předložku

yín wān xiǎo zhuǎn liú tiān dōng 銀灣曉轉流天東: *liú* je o zátočině, která opravdu ,teče', nikoli ,pluje' (když už, spíše ,plyne')

yèyè xué chǔ yín 咽咽學楚吟: *chǔ yín* je doslova ,naříkat chusky', nikoli ,zpěvy z Chuských písní'

qiū zī bái fà shēng 秋姿白髮生: sloveso *shēng* tu není kauzativně, tedy ne ,dává zrodit', nýbrž ,rodí se, vznikají'

mù yè tí fēng yǔ 木葉蹄風雨: ,listí ze stromů naříká ve větru a dešti', nikoli ,lístky ze stromu padají jak slzy ve větru a dešti'

yù lún yà lù shī tuán guāng 玉輪軋露溼團光: *yù lún* je vyloženě ,nefritové kolo' – proč „disk“? jako by jelo po rose

niú xiàng 牛巷: proč ,krávy v uličkách', a ne ,uličky s kravami'? to samé platí o slepicích ve výklencích

bì xī liú wǒ wǔ guān dōng 碧溪留我武關東, *yī xiào huái wáng jī zì qióng* 一笑懷王跡自窮: *liú wǒ*: ,prodlévám' by bylo (*wǒ*) *liú* – spíše tedy kauzativně; *zì qióng* značí tolik co ,sám se přivedl do úzkých'

gǔ qiàn 谷壑: není ,most', nýbrž ,příkop!' – paralelně se ,zdmi hor'

shù qí cháng juǎn xī yáng-zhōng 戍旗長卷夕陽中: *cháng* je příslovce, zde ,stále jsou svinuté', nikoli jsou ,dlouhé a svinuté'

lù huā zhōng yì shī 露花終浥濕, *fēng dié qiǎng jiāo ráo* 風蝶強嬌嬈: první verš je nutno překládat paralelně s druhým, což ve stávající podobě není ten případ

zhú bì zhuǎn chàng wàng 竹碧轉悵望, *chí qīng yóu jì liáo* 池清尤寂寥: proč je podmětem druhé části první věty 1. osoba, kdežto jezírko v druhém verši je podmětem v celé větě? nutně musí být paralelní, ať podle prvního verše, nebo podle druhého (+ o *jì liáo* viz výše)

cāng cāng yān shù bì gǔ miào 蒼蒼煙樹閉古廟: ,stromy v mlze', ne ,mlha mezi stromy'; proč by *bì* mělo znamenat ,zastavovat se (o)'

tài yīn 太陰: ,slunce' omyl v originále, nebo v překladu, jinak nepochopitelné; spíš ,tonou v temnotě'?

Yǒng hé 永和: název vladařské éry, ne ,věčnost a harmonie' obecně!

shǐ zhī xiān shì wú bù yǒu 始知仙事無不有, *kě xī wú gōng kōng bái shǒu* 可惜吳宮空白首: nevidím příliš souvislosti mezi textem a překladem; navrhuji k diskusi: ,pochopil jsem, že u nesmrtelných se stane cokoli, je politováníhodné marně šedivět ve wuském paláci'